

Disputatio philosophica inauguralis de dominationis jure

<https://hdl.handle.net/1874/345236>

DISPUTATIO PHILOSOPHICA
INAUGURALIS,
DE
DOMINATIONIS JURE;

34.

QUAM,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Auctoritate Magnifici D. Rectoris,

M. JOHANNIS LEUSDEN,

Philosophiae Doctoris, & Linguae Sanctae in Illustri
Academia Ultrajectina Professore Ordinarii,

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici consensu, & Subtilissima
Facultatis PHILOSOPHICAE Decreto,*

Pro DOCTORATUS in PHILOSOPHIA GRADU & ARTIUM
LIBERALIUM MAGISTERIO, omnibusque praerogativis
rite ac legitime consequendis,

Quorumlibet iudicio, & censura subicit

NICOLAUS TILBORGH, Rheno-Traject.

A. D. 24. OCTOBRIIS, hora locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clō lcc xciii.

G

DISPUTATIO PHILOSOPHICA
IN AURORA
DE
DOMINATIONIS JURE;
ANNUNTIANTE SUMMO NUMINE,
Auctoritate Magnifici P. Rectoris,

M. JOHANNIS LEUSDENI,
LIBERTATIS

JUSTÆ

AMATORIBUS.

TRAJECTI ad RHENUM

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiæ
Typographi, cl. lcc. xciii.

DISPUTATIO PHILOSOPHICA

INAUGURALIS,

DE

JURE DOMINATIONIS.

THESIS I.

Tiam si libertatis suæ amantissimus homo foret, ejusdem tamen & conservandæ, & per aliorum subjugationem augendæ studio abreptus, ex parte saltem dispendium pati coactus fuit. Solus enim multorum viribus resistere ineptus, socios sibi adjungere consultum duxit, quorum auxilio vim inferendam melius averteret, aut illatam prosperiori eventu propulsaret, & vindicaret facilius, atque ita ejusdem fœderis sodalibus sese aliquatenus subjiciendo libertatem diminuere & sceleratorum nequitia, & dominandi insatiabilis libido coëgit. Sed non substiruit illic independentis arbitrii perniciosissima lues, serpsit ulterius. Dum enim ne quidem ab ejusdem pacti fœderatis se omni modo tutum crederet, satius esse duxit unius paucorumve (quos tum sorte ductos, tum ob virtutis studia electos, ad id idoneos esse putavit) imperio regi, eisque fœderis initi tutelam committere, quam amissâ libertate, simul & bonis, & denique vitâ privari. Attamen ut huic malo, quantum pote, subveniret, Leges, quibus imperio limites poneret, imperantibus præscribere non dubitavit, libertatis amissæ damnum pro viribus reparare adnixus, continuo metu correptus, ne nunc quoque ipsi, quibus commissa pacti tutela fuerat, ex innato omnibus independentiæ ardore, præscriptorum terminorum limites translirent, & pro suo lubitu subditis mandata darent. Verum enim vero singulos casus determinare cum humanæ menti, futuri haud præsagæ, impossibile fuerit, & vicissim quâvis in re subditorum voluntatem inquirere urgens necessitas vetaret, Principes sibi id licuisse crediderunt, Leges ante imperii collationem præscriptas aut amovere, aut saltem immutare. Atqui ita sub-

ditis sibi vim fieri, & pactum violari clamantibus, Quæstioni huic ansam præbuerunt: quò jure, quâ injuriâ causam suam hic agant Superiores, dum pro suâ independentiâ Reges, pro suâ libertate stant continuo Regibus subjecti Cives.

§. II. Illud igitur in quæstionem venit, an Principi liceat Leges illas transgredi, quas ante tollatum in ipsum, aut potius stabilitum, & jurejurando firmatum imperii pactum, ei præscriperunt aut Populus, aut Proceres, tanquam legitimæ gubernationis fundamenta & conditiones, si nimirum Resp. in extremo periculo versetur, atque ita hætenus illud fœdus, quod inter imperantem & eos, qui se sub conditione ejus imperio submiserunt, quodque sacro ritu sancitum fuit, violare, nullo subditorum intellectu consensu, idque tantum, ne quid Resp. detrimenti capiat, cum ingruens necessitas civium consensum impetrare non permittat. Non enim in controversiam cadit, an statutos domini limites, consentientibus illis, quorum curæ hi commissi sunt, transgredi quibusdam casibus permittatur? Id enim certum esse docet ultro citroque obligatoria contractus natura, partis utriusque consensum in se, super quâ contrahitur, tum quoad obligationem, tum obligationis remissionem exigens. Nec de eo lis instituitur, an quocumque loco, tempore & casu id à Principe fieri possit? Procul enim omnidubio est, Imperantes promissionis factæ & jurejurando sancitæ viribus ad perfectam omnium observantiam adstringi. Nec quisquam assensum hic negaverit unquam; nisi vel nullum Deum dari, jurisjurandi violati severum vindicem, sibi persuadere conetur, vel proprii lucri cupidine, profus servili modo adulari, libertatis umbram quoque vendere non erubescat. Sed illud in ambiguo positum est, an insciis, adeoque consensum suum non conferentibus iis, quibus hæc provincia demandata est, ut prævisa Reip. fata avertantur, ejusdem Jura, quæ Fundamentalialia appellari sueverunt, Superiori tollere permissum fuerit, id est, Domini Jure uti, dum illis in rebus se ut Dominum, pro suo arbitrio agentem, gerit, in quibus obedientiam ex promisso præstare tenebatur. Nos, dum plurimi, sive Reip. discrimen miseri, sive Principibus addicti, aut ab iisdem subornati, affirmativam sententiam amplectuntur, negativam præferendam arbitramur, dum Reges & Subditi utrimque sua Jura armis propugnant, post principia securius pennâ & rationum pondere acturi.

§. III. Harum itaque prima sit illa, quam nobis ipsa natura pacti suppeditat; pacti, quod ante delatum Principi imperium ipsi cum Populo, tunc æquali, intercessit, quodque sanctè confirmare tenebatur, antequam obedientiam à subditis exigere jure posset. Cum enim illud juxta communem omnium mortalium ex naturâ æqualitatem ipsum quoque Principem obligare debeat, & nullius necessitatis difficultas id, quia jurejurando confirmatum est, irritum facere possit, dummodo ex naturâ suâ, sive quia est super re illicitâ, sive aliâ de causâ ejusmodi non fuerit, manifestum est, ejus annihilationem etiam in extremo Reip. discrimine locum habere non posse; cum nulla res obligationem Deo debitam unquam auferre possit. Neque hanc difficultatem tollit ea, quæ hic moveri potest, exceptio, quâ hanc non esse pacti violationem defendunt adversarii, quia semper in ejusmodi foederibus tacitam quandam conditionem involvi statuunt, quâ non ulterius iis se adstrictum putare tenetur Imperans, quam id è re Reip. esse duxerit, cum ipse tantum conservandæ & protegendæ ejusdem causâ fuerit civium caput constitutus, & singulos casus determinare humano ingenio plane impossibile fuerit, tantum generalia experimenti, ut Reip. clavum dirigentes à tyrannide arceat, illis rebus Regum prudentiæ commissis, quas, etsi foederi contrarias, communi commodo inservientes viderint. Nam præterquam quod hæc omnia toti Reip. corpori perniciosissima esse debeant, etiam in tantum, ut optimum quoque Principem tyrannum evadere, & imperium Herile erigere suadeant, cum, quò quis generosior Imperans, eò gloriæ, quam Resp. sibi servans ipsi detrahit, magis æmulus, quicquid vel minimâ justî & æqui specie potest, sibi sumpturus sit, & si potest, ex innato imperandi ardore conservaturus. Prius quod attinet, quod sc. Imperans tantum Civium causâ existat, adeoque in eorum incommodis præcavendis pacto cum iisdem inito non adstringatur, id saltem nullo nexu cohæret. Quandoquidem eodem argumento demonstrabitur, quòvis in casu, etiamsi non summè pernicioso, saltem aliquantum noxio, eundem inito pacti conditionibus absolvi; quin imò in indifferentibus, id est, unde nullum vel commodum vel incommodum Reip. resultat, si quæ dentur, ab omni foederis sanciti jure immunem esse. Quæquam sint absona, nemo non videt. Præterea hæc consequen-

tia inanis exinde apparet, quod tantum hinc sequatur, Imperanti nihil agendum esse, quod Civibus inutile fore crediderit, dummodo eidem contrarium non placuerit in Constitutionibus, quas ut Fundamenta regiminis ei præscripserunt. Nam semper id ei hoc in casu cogitandum est, ipsos simul unitos melius rei utilitatem perspicere potuisse, quam solus ipse potest; præsertim si se libere imperandi zelo facillime ad iniqua duci posse cogitet, id pro necessitatis casu reputando, quod speciem ejus aliquam primo intuentibus potest offerre. Semper enim id sibi in memoriam revocandum esse existimet, eos ideo determinasse, non ut Principi has res pro arbitrio dirigendas permitterent, sed sibi reservarent; si mala jusserint, ipsos suâ culpâ imprudentiæ poenas laturos. Rex igitur est quidem propter Remp. & Civium salutem, sed & propter easdem est initum foedus; hoc ergo cum ipso Rege & naturæ, & temporis ordine prius sit, ab ipso tolli aut imminui non potest, nisi communis alterius partis consensus adfuerit. Imo eo ipso, quod propter Subditos creetur Imperans, evincitur, eidem non licere limitum ab illis positorum transgressionem, cum hæc eorumdem libertati, quacumque de causâ fuerit, exitium minitetur. Posteriolem hujus exceptionis basin, quâ humanæ mentis imbecillitatem in præcavendis & præfagiendis quorumvis periculorum incommodis arguentes, Magistratui hanc potestatem concedendam putant, non meliorem esse, probat rursus unius paucorumve ad Reip. regimen admissorum moraliter probabilior impotentia, quam universi Populi aut Senatûs, leges præscribendas serio perpèndentis, imo, etiamsi noxias præscripserit, plerumque damnum, ex earundem observantiâ studiosâ natum, præferentis illi commodo, quod earundem neglectus ipsis peperisset: dum ex transgressione imminens libertati suæ periculum prævidens, facinus Superioris ægre fert, &, si audeat, iram suam ob violatum foedus indignabundus postea ostendit.

§. IV. Sed & aliud est, quod nos hujus rei absurditatem docere aptum est, quo hic pactum reverâ violari facillime ostenditur. Nimirum, cum Imperans sit, & constituatur tantum subditorum suorum causâ, & ideo tantum, ut communi omnium saluti, bonis, & libertati bene sit, cum ipso foedus pangant Cives, atque hoc antedictum Dominii Jus non adeo in bonum publicum subditorum, quam

quam privatum & peculiare Imperantis cedere soleat, certum est hujus foederis diminutionem etiam extremo necessitatis gradu non esse permittendam, cum nemo publica jura tanto dispendio totius Reip. in unius alicujus privatum commodum vim pati voluerit. Hæc autem Principi potius, quam ipsi morem gerentibus inferre, hinc liquet; quod extremi hi necessitatis casus tum plerumque obtineant, quando Purpurati potentiam Regis propriâ elevatâ deprimere conantur, dum ipsi hi imperio inhiant, qui Regi in imperio proximi sunt, ab iisdem, si publicum jus rigide sequatur Imperans, certo certius opprimendo. Quo in casu non tam Populo, quam Principi vim inferri apparet; cum non ipsa Resp., sed tantum eandem gubernandi forma sic plerumque invertatur, ut non tam diminuta, nedum sublata, quam potius aucta videatur libertas, quoniam hac occasione plurimum in Aristocratiam mutata Monarchia, ampliora liberi imperii vel potius liberorum civium vestigia relinquat. Si vero regerat aliquis, tum quoque quando ab externo hoste Regno metuendum venit, casum hunc locum habere posse, & tunc non adeo Principem, quam subditos in discrimen adduci, si res in nervum eruperit. Id sibi repræsentet ille, hostium in expugnandis & subjugandis aliorum imperiis finem & scopum non tam esse totalem omnium bello devictorum ruinam & interneccionem, quam propriam in explendâ, quâ flagrant, ambitione gloriam, aut iniquâ opum corrasione avaritiam. Harum neutram cum ullo modo bonum Principem pati deceat, ipse se opponendo majus semper sibi expectandum habebit malum, quam ipsi subditi: dum in ejus salute semper spem subditorum de restituendo impetio fundari & sciunt & metuunt invasores, eum ideo hostiam publicæ securitati mactantes, vel sempiternâ captivitate prementes, ne capite sublato rebellionem corpus Reip. meditetur, cum tantum circa devictos vel nil ulterius instituant eorum oppressores, propriâ gloriâ per illorum dedecus acquisitâ contenti, vel opes eorundem oneribus exhauriant, relictis fere cæteris, dum miser imperans eò duriorum interea fortunam experiri cogitur, quò feliciori antea fruebatur. Libertatem amissam quod attinet, certe in Regno aut Monarchico regiminis statu exigua plerumque conspicitur, id quod reliquum manet, si non sustulisset hostis, fecisset hæc occasione

castione legitimus Imperans, dum etiam hic absoluti, & nullis limitibus terminati dominii dulcedine raptus, plane despoticum imperium stabilire conabitur, ne Civium indignationem sibi post peractum facinus metuendam habeat, aut si jam olim expertus fuerit, denuo experiatur, idque in rebus, ubi actiones suas magis laude, quam vituperio dignas credit, quas tamen alii sibi displicere palam ostendunt. Si vero semel violasse Leges impune tulerit, eas etiam quovis casu eo securius in vasurus, quo meliorem Reip. ex instanti pernicie servatae existimationem inter suos fuerit consecutus.

§. V. Præterea si Imperanti licuerit ad salutem Subditorum & Reip. pacti leges transgredi, sine ullò fundamentalium constitutionum violandarum metu, idem ipsi vel permissum erit in conservatione sui ipsius, si necessitas ingruat, & præsens periculum minuetur, vel nullo modo. Posterius affirmare irritum est, nam quemadmodum ipse tacitam conditionem legibus hisce subintellectam credis, quæ tantum sunt obligatoriae, quando strictam earundem observantiam è re subditorum esse existimaverit Imperans, ita & hanc quoque subintelligendam esse limitationem statues necessario, quæ nullas omnino vires habere creduntur, nisi quando cum Principis salute consistere possunt. Nam si certum sit aliquem jurejurando adstringi posse in perniciem exigentis jusjurandum, cum is qui præstat alterius consilium & media ab ipso in avertendis malis adhibenda forsitan ignoret, præsertim si unus aliquis toti cætui id præstare teneatur; certius adhuc erit, quovis judice, aliquem in certum exitium id facere non posse, ut legibus quibusdam observandis sub peculiari divinæ vindictæ pænâ sese adstringat; nisi tali subintellectâ lege, quando id præcavendi datur occasio, adeoque non magis hoc bono ipse excludetur, quam Subditi, qui jusjurandum præscripserunt. Priorem vero partem non minor urget difficultas. Unusne homo universæ Reip. præjudicium creabit? sola unius cujusdam salus omnem pactorum & jurisjurandi vim tollet? Etiam si forsitan Regia aut Imperatoria Majestas sit, homo tamen manet, jurisjurandi Deo facti debitor perpetuus. At quænam à parte Subditorum in conservandâ libertate remanebit securitas, si non violetur fœdus, ubi leges ejusdem transilire liceat Reip. servandæ causâ, & rursum, quando exitium Principis personæ imminet? Certe non in eo consenserunt Subditi, cum pacti leges, ut imperii recipiendi

piendi, & obsequii à Civibus legitimè exigendi fundamenta & conditiones præscribere placuit. Quis enim vel unum in toto Regno de hac conditione, *si saluti Regis non adversentur*, cogitasse, nedum eandem expressisse credat? Cum tamen ad ejusmodi licentiam Plebis aut Ephorum consensus præsertim necessarius sit; quoniam hi, publicæ libertati & securitati invigilantes, Leges cum Principe, dum privatus erat, erigere non dubitarunt, si eidem malum aliquod inde oriatum, suâ sponte ipsum id sibi contraxisse reputantes, cum libere eisdem se subjecerit, & tantum boni inde præ aliis in se collatum viderit, ut easdem recipere, etsi annexum fuerit onus aliquod, nullus dubitaverit.

§. VI. Denique, non minus huic opinioni repugnat illa, quam nunc movebimus, difficultas, in eo sita, quod omnes istiusmodi casus, qui sæpe finguntur, etsi vel rarissimi vel nulli sint, ipsius Imperantis culpâ plerumque exoriantur, si non perpetuo. Sic, v. c. Regi metuenda Purpuratorum potentia, si sagax fuerit & prudens, impediri, aut ad minimum, ne noceat, averti poterit. Belli calamitates evitare debuit, & omnes istiusmodi angustias averruncare, quibus ad hanc extremitatem adigeretur. Si objicias, multa moraliter ne prudentissimum quidem prospicere posse, fateor, non tamen inde necessario nexu fluit, casum necessitatis in rumpendo fœdere fundamentali ipsi plane non esse imputandum, cum mox talia media vi pacti adhibere teneatur, quibus si non ipsum malum avertatur, extremitatis tamen evitetur necessitas. Adeo ut hæc moraliter probabilis impotentia Principem quidem ex parte, sed non in totum purgare valeat, cum jurisjurandi efficacia se extendat ulterius, quam ut tam facile in totum evitari possit. Neque difficultatem tollit ille, qui movetur, scrupulus, quo omnia hæc in Imperantis rationes referri posse impossibile credunt, dum jam ante ictum fœdus & præstitum jusjurandum multa a Populo & Antecessoribus fieri potuerint, quorum effectus postea se manifestantes fatalem hunc casum producere apti sunt, quosque ipse hic, qui nunc Reip, clavum tenet, nunquam extitisse serio optaret. Nam hæctenus infelix est Princeps, cujus dolendæ vices, non tamen plane insons, cum prudentiam requisitam non adhibuerit in omnibus inquirendis, quæ pactum initum præcesserunt, ut ita media sibi pararet, quibus pacti transgressiones impediret.

§. VII. Hisce igitur sententiam nostram confirmare contentis eandem ab objectionibus vindicare est animus. Primum igitur, quodque præcipuum inter omnia, hoc est; hic in extremo necessitatis gradu, ubi nulla amplius, sine manifesto Reip. exitio, Legum Fundamentalium observatio esse potest, ubi omnis & occasio, & cum eâ spes sine extremo malo elabendi intercedit, nullam esse in Principe Fœderis, quod cum Subditis suis pepigit, aut annihilationem, aut cum violatione diminutionem; quandoquidem omne pactum, & proinde etiam omne ejus accessorium, quale hic est jusjurandum, communi partium contrahentium consensu tolli potest, dummodo res in integro manserit. At cum hic istiusmodi consensus invenitur, Princeps, si Leges in electione præscriptas transiliat, fidem fessellisse dicendus non erit. Consensum autem Populi idem cum Imperante hac occasione obtinere exinde confirmant, quod qualiscunque subditorum fuerit, si periculum, in quo versatur, agnoscat, & sanæ mentis homo sit, non poterit non idem velle, quod Imperans; sc. eum, quantum in se est, solvendo vinculis Legis, cujus observantiam ab eo, ut Reip. pars, in coronatione exegit, & desiderando tale effectum, quale prudens Princeps efficeret certo certius, si Legi huic nunquam adstrictus fuisset. Sed observandum est, tacitum istiusmodi Subditorum consensum Principis obligationem jurejurando stabilitam dissolvere non posse, cum talis eandem producere nullo modo valeat, qui tamen solus ejusdem causa & fundamentum & fuit, & esse potuit. Quis enim concedat, tacitum Civium inter se desiderium, nullo externo signo prolatum, uni alicui imperium deferre potuisse? aut aliquem isto, tanquam justo titulo, si postea innotuerit, alium folio amovere posse, quem sereno vultu Fortuna præsentem invenit, cum hic forsitan aut absens, aut alio casu infelix, fasces sibi destinatos amisisset? Et eodem modo, sicuti fœdus producere, jusjurandum exigere, & ex illis aliorum obedientiam debitam, alicui concedere voluntas occulta non potest, sic neque eandem, præstito jurejurando, & inito per expressa signa fœdere, obligationem tollere posse apparet; cum sola interna mentis actio & immanens externas & imperatas operationes tollere nequeat. Docent id aperte Romanorum Ducum memoriæ tradita exempla, quorum cura omnis cum in eo versaretur, ne Resp. per militaris disciplinæ contemptum aut neglectum aliquid detrimenti caperet

caperet, filios suos ipsi ab Urbe reduces neci tradiderunt, etiam re præclare gesta; idque tantum, quod mandatum de non conferendis cum hoste manibus vilipendissent, cum absentiam Parentum majora negotia exigent. Consensum suum ad istiusmodi conflictum non negaturum fuisse Patrem docuit eventus, qui tanto zelo ardens pro patrii domini propagatione, ut ipsum animum paternum hæc de causâ exuere non erubuerit, ipse rei bene gerendæ occasionem manibus elabi non permisisset. Hic tamen solam mandatorum transgressionem in Filio tam severe puniri voluit, cum tamen inter Cives & Principem & pactum, & jusjurandum intercesserit, quorum obligationem longe arctiorem esse nemo diffiteri poterit. Nec sufficit, si quis objecerit, allatam necessitatem, quâ voluntatem exprimeri prohibentur Cives, supplere defectum externi signi, quod ad constitutionem fœderis requirebatur, ejusque diminutionem in alterius partis dispensatione requiritur ordinario. Nam (præterquam quod hæc eadem necessitas nec fœdus producere possit, nec jurejurando sancire, nisi externa voluntatis significatio adfuerit, multo minus pactum, solenni modo confirmatum, & duplicis obligationis in jurante causam confringere) illud etiam notandum venit, nullo modo necessitatem, ab homine aut humanis rebus oriundam, obligationi summo Numini præstandæ impedimentum esse posse, cum non sint patranda mala, ut inde exoriantur bona, juxta Religionem Christianam, naturali innatâ suffultam, quâ prior & antiquior obligatio Deo debita, recentiori quoad homines, si pugnent, præponenda.

§. VIII. Sed & alia est non minor difficultas, quâ hujus opinionis falsitatem demonstrare conantur adversæ sententiæ patroni. Scilicet omnium eorum, quæ in Rep. fiunt, hunc unicum dicunt esse scopum & finem, ut communis omnium incolumis sit vita, bona, libertas & quicquid Cives ad mutuam concordiam excitare potest, secundum illud: *Reip. salus summa lex esto.* Atque inde tantum omnia pacta institui, jurejurando confirmari, aliaque plurima fieri consuevisse, ut universæ multitudini, quantum fieri potest, bene sit, adeoque, cum per Legum, etiam Fundamentalium, constitutionem & confirmationem, illud tantum intenderint, aut saltem intendere debuerint, tum qui Principem creant, tum Princeps ipse, cui imperii bene gubernandi provincia demandatur, omnes hi talem necessi-

tatis casum, quo Resp. periclitaretur, exclusisse putandi sunt, & hoc obtinente, obligatio pacti & jurisjurandi cessare credenda est. Sed quam sint infirma hæc omnia, videbimus, si attendamus, ultimum quidem & unicum tum pacti, sive Legum Principi præscriptarum, tum jurisjurandi ab eo præstiti finem esse, cunctorum in Rep. salutem, sed ita, ut hæc ipsa illarum sedulâ & diligenti Principis observantiâ promoveri credatur: ut non tantum intenderint Rep. commodum in foedere ineundo & firmando, sed etiam fideliter servando. Hinc in finem jusjurandum præstari voluerunt, ut ita majus esset obligationis vinculum, sic ut non de his necessitatis casibus excipiendis, quam Principe, quoad fieri potest, arctissime ligando fuerint solliciti, ne quæ elabendi daretur occasio; adeo ut hæc in Legibus præscribendis intentio circa curam publici commodi non tam Principi in necessitate veniam facere, quam arctius ligamentum injicere credenda sit, & ipsum hoc verbum, *Reip. summa lex esto*, Principis obligationem augere, cum Rep. salus in strictissimâ promissorum observantiâ maxime consistat. Evidentius hujus responsi veritas patescit ex eo, quod si contingat, inter Leges Fundamentales aliquam reperiri, cujus stricta obedientia non tam utilis, quam potius aliquantum noxia sit Rep., & si non ipsum interitum, saltem notabile damnum eidem inferens (qualem facile vel error humanus, vel quotidie mutata rerum circumstantiæ, vel rarius contingentes casus secum ferre solent) ipse tamen illius Legis neglectus, à Principe commissus, illicitus habeatur, quod nimia censeatur jurisjurandi præstiti obligatio, quam ut damno, etiam insigni, quamvis in posterum reparabili, dissolvi possit. Manifesto indicio, ne quidem ipsam, quæ exacte servata ipsum interitum minatur, ullo modo justitiæ præjudicium creare possit, cum quantumvis auctum periculum obedientiam erga Deum non tollat; & certo argumento, Legum Fundamentalium observatione non liberari Principem, si ingruens necessitas cogere videatur, cum noxias quidem, minus tamen discriminis & detrimenti adferentes publico commodo & utilitati, eo fine non fuisse latas doceat eventus, quo ferri debuissent, si sine ullâ limitatione intelligenda forent hæc: *Reip. salus summa lex esto*. Quia si quando statutum aliquod Rep. bono adversum foret, non tantum non teneretur Princeps in eo observando fidem datam solvere, sed ex adverso Rep. commoda, illud contemnendo, pro virili promovere.

§. IX. Objiciuntur quidem imminetia Reip. fata , & extremæ necessitatis tremendi casus , quibus totus Reip. status invertitur , & quorum causa erit solum hoc Imperanti præscriptarum conditionum rigidum jus , nulli transgressioni , quacumque occasione obtigerit , veniam faciens , sed ubique exactam in observando pacto diligentiam exigens. Verum minor apparebit hujus objectionis difficultas , si casus hos rarissime contingere perpendamus , imo nunquam forsitan , nisi à Principibus ad ampliandum imperii sui ambitum excogitatos. Et si è contra concipiat mens , hinc oriundam Reip. & omnium libertatis tuendæ cupidorum tranquillitatem , longe , quam cæteroque fieret , majorem , curamque animos ipsorum continuo sollicitantem & inquietantem millecuplo minorem , quam si adversariorum opinio obtineat (quandoquidem Imperantibus , arctiori limite circumseptis , rarior futura sit occasio libertatis fundamenta subruendi , & sub æque & juste imperandi specie , iniquum & tyrannicum imperium exercendi) nullum hujus difficultatis pondus apparebit , ut ita , quicquid incommodi restiterit , auctâ hac in servandâ libertate securitate , abunde compensetur. Aut si plane & omni modo compensari non possit , reliquum dandum sit justitiæ Divinæ , primas ante omnia gravissima incommoda humana procul omni dubio servantis , juxta illud : *fiat justitia & pereat Mundus.*

§. X. Quicquid autem de Principum absolutâ eminentiâ subditorumque ad eosdem subjectione prorsus servili clamitant alii , dum illis tam illimitatum quoad Cives dominium attribuunt , ut his omnem Imperantibus resistendi potestatem , etiam in sævissimæ tyrannidis exercitio , denegent , utpote qui ipsis tales sunt , ut omnium male factorum soli Deo , nulli vero subditorum rationem reddere teneantur. Hi omnia libertatis fundamenta sine fundamento subruentes , suam opinionem , sive potius insanientem errorem non propugnabunt , nisi prius Principes humanæ sorti exemerint , & in Deorum throno collocatos omni vi pactorum , etiam jurejurando confirmatorum , superiores fecerint. Id certe ex hac à nobis antea demonstratâ veritate fuit , Tyranni omnia Jura Fundamentalìa contemnentes imperium sine crimine à Subditis respui ; cum ipse Legibus , quæ obedientiæ à Civibus exigendæ unicum sunt fundamentum , ne quidem in summâ necessitate repudium mittere possit , nedum tunc , quando nulla necessitatis ratio , præter ambitionem inexplebilem , eundem eo impellere potest.

ANNEXA PHILOSOPHICA.

1. Philosophia Theologia ancillatur.
2. Est autem omnium humanarum disciplinarum prestantissima:
3. Si pro primo principio habeat impossibile est idem simul esse & non esse:
4. Si vero, Cogito, ergo sum, est mera ignorantia & Scepticismus, si non peior.
5. Ejusque Dubitatio universalis est impossibilis, illicita & erronea:
6. Prasertim, si verum fuerit, non paradoxum, sed heterodoxum; Deus fallere potest si velit.
7. Aut si admittas Deum efficere posse, ut contradictoria simul vera sint;
8. Eundemque, quoad essentiam, cum aliis spiritibus nullibi esse.
9. Demonstratio ab ipsius ideâ nobis innatâ desumpta inutilis est, cum sit obscurissima & confusissima idea, & esse debeat.
10. Firmum autem est à subordinatione causarum desumptum argumentum, cum hæc semper finita esse debeat.
11. Hoc autem simul cum notitiâ Dei innatâ Atheos non admittit.
12. Clara & distincta perceptio veritatis norma esse in nobis non potest:
13. Prasertim si accedat Enthusiastica idearum innatarum imaginatio:
14. Ut & imaginarij habitus acquirendi de præcavendo omni errore præsumptio.
15. De infinito disputare licitum, utile, injunctum judicamus.
16. Attributa Dei in communicabilia & incomm. recte distinguuntur.
17. Ejusque Potentia aque à Voluntate distinguenda, ac hæc ab Intellectu.
18. Deum circa se agere, ut causa circa effectum, absurdissimum est.
19. Spiritum corpore notiozem esse rationi repugnat.
20. Mentem nec in cogitatione consistere, nec semper cogitare credimus.
21. Corpus, ejusque modus nec est, nec esse potest, uti nec ex iraduce est.
22. Unionem in actionum convenientiâ consistere risu dignum est.
23. Facultates mentis realiter distinguere supervacuum est.
24. Qualitates occultas innumeras admittimus.
25. Imo omnes rerum essentia fere nos latent.
26. Corpus autem existere demonstrare frustra conaberis.
27. Non est arrogantis Hominem mundi finem credere.
28. Plures Mundos dari posse certum, an dentur, silet ratio.
29. Uti quoque an successive, & immediate fuerit creatus.
30. Estque finitus, non indefinitus, nisi quoad conceptum.
31. Spatia imaginaria vulgo dicta sunt necessaria.
32. Mundus aternus nec est, nec esse potuit.

33. *Mundi figura qualis sit non demonstrabitur.*
34. *Toti motus nullus competere videtur.*
35. *Vortices Mundi destruunt eum plane.*
36. *Elementa essentialiter non transmutantur.*
37. *Numerus eorum nobis est indefinitus.*
38. *Motus quantitas in Universo mutatur continuo.*
39. *Eum de subjecto in subjectum transire posse negamus.*
40. *Ejusque causam formam substantialem admittimus.*
41. *Motus vacuisfugitorius sic dictus nobis est certissimus.*
42. *Motus absurdissime in absolutum & respectivum dividitur.*
43. *Quies est mera privatio.*
44. *Locus falso statuitur ipsum corpus.*
45. *Idem judica de situ corporis, & ambientis superficie.*
46. *Vacuum non tantum possibile; sed etiam vacuula dantur.*
47. *Ignis semper calet & lucet.*
48. *Falso in celerrimo motu minimarum particularum ponitur.*
49. *Lucidum nunquam fit ex opaci condensatione.*
50. *Frigus mera privatio est.*
51. *Lumen absurdissime ponitur in conatu globulorum recedendi à centro.*
52. *Gravitas a globulis caelestibus procedere non potest.*
53. *Fluidum non consistit in continuo particularum motu.*
54. *Jus Natura non est ex sola consuetudine aut traditione.*
55. *Leges natura non sunt omnes absolute immutabiles.*
56. *Prima Lex non est conservatio sui; sed Dei gloria.*
57. *Aetiones indifferentes hic & nunc nulla dantur.*
58. *Fœderum origo non est metus communis & mutus.*
59. *Dominium plane absolutum non datur, ita ut in omni imperio obtineat Tyrannis.*
60. *Tyrannus legitime imperio excutitur.*
61. *Etiam ab iis, quibus libertatis cura commissa non est, si plane negligentes fuerint alii.*
62. *Bella licita, imo quandoque injuncta sunt.*
63. *Duella tamen injusta.*
64. *Aliud est in moderamine inculpata tutela.*
65. *Homicidium veniam nemo legitime sibi arrogat.*
66. *Imo Homicidam in fuga juvare peccatum est.*
67. *Mendaciam nunquam permessa.*
68. *Aquivocationes mendacis peiores sunt.*

69. *Atque è Rep. tollendi.*
70. *Tortura iniqua sapissime est.*
71. *Virginitas licite defenditur cum morte inuasoris.*
72. *Fusjurandum vi illata præstitum aque obligat, ac aliud.*
73. *Beneficia sola non sunt adorationis fundamentum.*
74. *Ludi sortiti Legi adversi.*
75. *Sceleratorum bona male adjudicantur fisco.*
76. *Pejus est, quod liberi eorundem dignitatibus privantur.*
77. *Idem de Spuriis iudicium esto.*
78. *Peculatus male punitur morte.*
79. *Terra interior ignea esse non videtur.*
80. *Esse rotundam, & Antipodes dari certum est.*
81. *Mari salsedo est concreata.*
82. *Luna æstus marini per pressionem aëris causa esse nequit.*
83. *Numerus tantum habet esse in mente.*
84. *Non mox est quadrangulum quod à 4, rellis componitur.*
85. *Angulus contactus est quantus.*
86. *Angulus à diametro & circumferentiâ recto rectilineo non est equalis.*
87. *Circulus simplicior est Triangulo.*
88. *Proportio diametri in circulis inæqualibus est æqualis.*
89. *Astrologia est fictitia.*
90. *Orbes solidos non admittimus.*
91. *Tychonis systema reliquis preferendum.*
92. *Circuli majores & minores tantum in intellectu sunt.*
93. *Cælum & stella distinguuntur specie.*
94. *Omnium stellarum corpora non sunt rotunda.*
95. *Quasdam stellas atmosphaera tegi non est probabile.*
96. *Sublato Terra hemispherio reliquum uni homini tantum erit habitabile.*
97. *Uterque Polus eidem poterit esse conspicuus.*
98. *Sol male oculus Macrocosmi appellatur.*
99. *Aer non movetur simul cum Sole.*
100. *Cælum Empyreum non videtur incorporeum.*

F I N I S.